

Ārkārtas dividendes: kas jāzina uzņēmējiem

2014. gada 1. jūlijā spēkā stājās Komerclikuma grozījumi, papildinot to ar noteikumiem par ārkārtas dividenžu regulējumu. Turpmāk, ja kapitālsabiedrības finanšu rādītāji pēc saimnieciskās darbības pārskata beigām būs bijuši īpaši veiksmīgi, sabiedrība varēs lemt par ārkārtas dividenžu izmaksu papildus regulārajām dividendēm. Jāpiebilst, ka Latvija ir pēdējā no Baltijas valstīm, kurā ieviesta ārkārtas dividenžu izmaksas kārtība. Igaunijā ārkārtas dividenžu aprēķināšanas un izmaksas kārtība pastāv jau astoņus gadus kopš 2006. gada, savukārt Lietuvā tā tika ieviesta 2012. gada 1. martā. Lai izvairītos no neskaidrībām par jauno regulējumu un apzinātos iespējamos riskus, turpmāk šajā rakstā tiks apskatīts svarīgākais, kas uzņēmumiem būtu jāzina par ārkārtas dividenžu regulējumu no komerc tiesiskā un nodokļu tiesību aspekta.

Komerc tiesiskais regulējums

Saskaņā ar Komerclikuma grozījumiem turpmāk kapitālsabiedrības varēs veidot jaunu dividenžu izmaksu politiku, paredzot to noteikšanas kārtību sabiedrības statūtos. Proti, turpmāk, ja sabiedrībai pēc iepriekšējā pārskata gada beigām ir izveidojusies peļņa, sabiedrība ne vēlāk kā trīs mēnešu laikā pēc saimnieciskās darbības pārskata gada beigām varēs to izmaksāt ārkārtas dividendēs.

Ārkārtas dividenžu aprēķināšanas un izmaksas kārtībai būtu piemērojami Komerclikuma noteikumi par dividendēm, proti, ārkārtas dividendes ir izmaksājamas tikai par pilnībā apmaksātām daļām un proporcionāli katram dalībniekam piederošo daļu nominālvērtības summai. Ārkārtas dividendes ir izmaksājamas tikai naudā, turklāt **ne vairāk kā 85% no peļņas**, kas gūta ārkārtas dividenžu noteikšanas periodā.

Jāņem vērā, ka ārkārtas dividendes **nevarēs aprēķināt un izmaksāt** gadījumā, ja no saimnieciskās darbības pārskata izriet, ka sabiedrības **pašu kapitāls ir mazāks par pamatkapitālu**. Taču jāpiebilst, ka sabiedrības likvidācijas gadījumā – šis noteikums nav piemērojams.

Respektīvi, ja sabiedrības pamatkapitāla apmērs ir 2800 EUR, savukārt sabiedrības peļņas apmērs par trim mēnešiem pēc saimnieciskās darbības pārskata gada beigām ir 5000 EUR, bet saistību apmērs – 10 000 EUR, veidojas negatīvs pašu kapitāls (5000 EUR (sabiedrības aktīvi) – 10 000 EUR (sabiedrības saistības)) = – 5000 EUR (pašu kapitāls)), kas ir mazāks par sabiedrības pamatkapitālu. Tādējādi ārkārtas dividenžu izmaksa šajā gadījumā nav iespējama.

Būtiski, ka ārkārtas dividenžu aprēķināšana un izmaksa nebūs iespējama arī mazkapitāla sabiedrībām ar ierobežotu atbildību, t.i., sabiedrībām, kuru pamatkapitāls ir mazāks par 2800 EUR.

tāls ir mazāks par 2800 EUR.

Lemjot jautājumu par turpmāko ārkārtas dividenžu izmaksas politiku, sabiedrības statūtos būtu jāparedz nosacījums vai termiņš, kuram iestājoties būtu nosakāms, kad valdei būtu jāsasauca dalībnieku sapulce, lai lemtu par ārkārtas dividenžu noteikšanu un izmaksāšanu.

Piemēram, sabiedrības statūtos var paredzēt, ka ārkārtas dividendes ir izmaksājamas, ja sabiedrības peļņa ir vismaz X EUR apmērā (nosacījums), vai arī ka ārkārtas dividendes var izmaksāt reizi ceturksnī (termiņš).

Ja sabiedrībai saimnieciskās darbības gadā nav peļņas – valde nesusauc dalībnieku sapulci. Jāpiebilst, ka statūtos var paredzēt arī citus gadījumus, kad valdei nav jāsasauca dalībnieku sapulce, lai lemtu par ārkārtas dividenžu noteikšanu.

Piemēram, sabiedrības statūtos var paredzēt, ka valdei nav jāsasauca dalībnieku sapulce, ja sabiedrības valde prognozē, ka ārkārtas dividenžu izmaksa nebūs iespējama, jo sabiedrības pašu kapitāls saimnieciskās darbības pārskata gada beigās būs mazāks par sabiedrības pamatkapitālu, vai arī sabiedrībai pēc saimnieciskās darbības pārskata gada beigām ir nenokārtotas nodokļu saistības (nodokļu parādi) vai arī atlikti/termiņos sadalītie nodokļu maksājumi.

Regulējums paredz, ka sabiedrības valde ir atbildīga par sabiedrības saimnieciskās darbības pārskata un priekšlikuma par ārkārtas dividendēs izmaksājamo peļņas daļu sagatavošanu un iesniegšanu dalībnieku sapulcei. Saimnieciskās darbības pārskats un valdes priekšlikums par izmaksājamo ārkārtas dividenžu daļu tiek sūtīts dalībniekiem kopā ar paziņojumu par dalībnieku sapulces sasaukšanu vai tiek izsludināts oficiālajā izdevumā *Latvijas Vēstnesis*.

Jāņem vērā, ka **dalībnieku sapulce nevarēs noteikt lielāku ārkārtas dividendēs izmaksājamo peļņas daļu par to, kas ir noteikta valdes priekšlikumā**.

**Marija
Berdova,**
zvērinātu
advokātu
biroja
Borenius
juriste

Lai dalībnieku sapulce varētu lemt par ārkārtas dividenžu noteikšanu, ir jāievēro šādi nosacījumi:

1. Dalībnieku sapulces lēmums par ārkārtas dividenžu noteikšanu ir pieņemts ne agrāk kā 3 mēnešus pēc tam, kad tika pieņemts iepriekšējais lēmums par dividenžu noteikšanu, bet arī ne vēlāk kā 3 mēnešus pēc pārskata perioda beigām, par kuru ir gatavots sabiedrības saimnieciskās darbības pārskats.
2. Līdz dalībnieku sapulces lēmuma pieņemšanas dienai sabiedrībai nav nodokļu parādu, kā arī atliktu vai termiņos sadalītu nodokļu maksājumu, un sabiedrības veicamie nodokļu avansa maksājumi nav samazināti.
3. Valde dalībnieku sapulcē ir apliecinājusi, ka sabiedrības finansiālais stāvoklis līdz dalībnieku sapulces dienai nav būtiski pasliktinājies, kā arī ārkārtas dividenžu izmaksa nerada risku sabiedrības saistību izpildei atlikušajos pārskata gada mēnešos.

Nodokļu tiesību regulējums

Plānojot ārkārtas dividenžu izmaksu, kapitālsabiedrībām būtu jāpievērš uzmanība arī nodokļu tiesību regulējumam, kas stājas spēkā jau 2014. gada 1. janvārī.

Ārkārtas dividenžu izmaksai **fiziskām personām** ir piemērojami likuma „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” noteikumi, paredzot, ka komersants, izmaksājot ārkārtas dividendes to saņēmējam, ietur 10% no izmaksājamās summas. Par ienākuma gūšanas dienu, kad būtu jāietur nodoklis, jāuzskata diena, kad dividendes tika aprēķinātas, proti, diena, kad tika pieņemts dalībnieku sapulces lēmums par ārkārtas dividenžu izmaksu.

Jāņem vērā, ka pēc sabiedrības saimnieciskās darbības gada pārskata apstiprināšanas, **iedzīvotāju ienākuma nodoklis tiek aprēķināts vienīgi starpība starp aprēķinātām dividendēm un ārkārtas dividendēm**, par kurām nodoklis jau tika ieturēts un nomaksāts. Tādējādi iedzīvotāju ienākuma nodoklis tiek piemērots tikai tai dividenžu daļai, par kuru tas vēl nav samaksāts.

Piemēram, ja sabiedrības dalībniekiem līdz saimnieciskās darbības gada pārskata apstiprināšanai tika izmaksāti 6000 EUR parasto dividenžu veidā, par kurām tika

ieturēts iedzīvotāju ienākuma nodoklis 600 EUR, bet ārkārtas dividendēs – 4000 EUR, par kurām tika ieturēts iedzīvotāju ienākuma nodoklis 400 EUR, tad pēc sabiedrības saimnieciskās darbības gada pārskata apstiprināšanas iedzīvotāju ienākuma nodoklis tiek aprēķināts tikai par 2000 EUR (t.i., starpība starp aprēķinātām dividendēm un ārkārtas dividendēm).

Ārkārtas dividenžu izmaksu juridiskām personām regulē likums „Par uzņēmumu ienākuma nodokli”, saskaņā ar kuru, gadījumā ja sabiedrības peļņa pēc nodokļu nomaksas ir vienāda vai pārsniedz aprēķināto ārkārtas dividenžu apmēru, **uzņēmumu ienākuma nodoklis ārkārtas dividendēm vietējo sabiedrību starpā netiek piemērots**.

Tāču, ja sabiedrības saimnieciskās darbības pārskata gadā aprēķinātās ārkārtas dividendes pārsniedz sabiedrības saimnieciskās darbības pārskata gada peļņu pēc nodokļu nomaksas vai sabiedrībai ir zaudējumi, tad ārkārtas dividendes būtu attiecināmās pie sabiedrības izmaksām, kas nav tieši saistītas ar saimniecisko darbību. Šajā gadījumā, ārkārtas dividendēm būtu piemērojams koeficients 1,5. **Tādējādi, sabiedrībām plānojot ārkārtas dividenžu izmaksu pirms sabiedrības saimnieciskās darbības gada pārskata apstiprināšanas, būtu rūpīgi jāizvērtē sabiedrības stāvoklis, lai pārskata gada beigās tas nerezultētos ar papildu nodokļu slogu.**

Jānorāda, ka īpašs nodokļu regulējums ir piemērojams ārkārtas dividenžu saņēmējiem (gan juridiskām, gan fiziskām personām), kuri atrodas **zemu nodokļu un beznodokļu valstīs vai teritorijās**. Šajā gadījumā būtu piemērojams uzņēmumu ienākuma nodoklis 30% apmērā no izmaksājamās summas.

Rezumējot iepriekšminēto, būtu īpaši jāuzsver:

1. Kopš 2014. gada 1. jūlija, ja sabiedrības finanšu rādītāji pēc saimnieciskās darbības pārskata gada beigām bijuši īpaši veiksmīgi, sabiedrība var lemt par ārkārtas dividenžu izmaksu tās dalībniekiem.
2. Lemjot par ārkārtas dividenžu izmaksu pirms sabiedrības gada pārskata perioda beigām, sabiedrībai būtu rūpīgi jāizvērtē saimnieciskās darbības rezultāti un prognozes, lai nepārdomāta ārkārtas dividenžu izmaksa sabiedrības dalībniekus **nenovēstu pie papildu nodokļu sekām** pēc saimnieciskās darbības pārskata beigām.
3. Veicot grozījumus sabiedrības statūtos attiecībā uz ārkārtas dividenžu aprēķināšanas un izmaksas kārtību, komersantiem būtu jāņem vērā, ka, **sākot ar 01.07.2014.**, piesakot Uzņēmumu reģistram statūtu grozījumus, komercsabiedrībai, kuras pamatkapitāls ir izteikts latos, statūtos vienlaikus jāparedz **denominācija no latiem uz eiro**.

B J P

Ārkārtas dividendes ir izmaksājamas tikai naudā, turklāt ne vairāk kā 85% no peļņas, kas gūta ārkārtas dividenžu noteikšanas periodā.

**JURISTA
PADOMS**

Materiāls tapis
sadarbībā ar

BORENIUS
ADVOKĀTU BIROJS